

Poznámka k příspěvku prof. Materny o existenci

Stanislav Sousedík

K mé úvaze nazvané „Ještě k problematice existence“ (*Organon F* XVII, 2010, 81 – 84) se kriticky vyjádřil autor nad jiné povolaný, prof. P. Materna. Přes kompetenci oponenta nepovažuji nicméně jeho kritiku za oprávněnou a vyložím stručně proč. Omezím se výlučně na jádro sporu. Nejprve připomenu „status quaestionis“.

Pokusil jsem se ukázat na příkladu – tj. na větě (1b) „některé bájně bytosti jsou jednorožci, ale žádná bytost ve skutečném světě není jednorožec“ – že je v přirozeném jazyku slovesa „existovati“ užíváno, a to informativně, jako predikátu o individuích. Proti mému výkladu Materna namítá, že moji analýzu věty (1b) lze nahradit jinou, jím samým navrhovanou analýzou, která má před mojí tu přednost, že při ní můžeme setrvat při tradici zakořeněném Fregeho „existenciálním monismu“.

Jaká je Maternou navrhovaná analýza věty (1b)? V nepodstatně zjednodušené formě vypadá takto: *Báje tvrdí, že pojem jednorožců má neprázdný rozsah, a(le) ten rozsah je prázdný. Či jinak, obecněji: Je tu určitý pojem, jehož rozsah je prázdný, ale báje o něm tvrdí, že je neprázdný.*

Co říci k této Maternově analýze? Předně bych rád upřesnil, že báje a pohádky **netvrdí**, že rozsah pojmu např. jednorožec je neprázdný, nýbrž to pouze v rámci vyprávění *předpokládají*. Co znamená předpokládat, že rozsah pojmu jednorožec je neprázdný? Znamená to představovat si, že pod pojem jednorožce spadají nějaká individua, čili že se tento pojem se vztahuje k nějakému jednomu nebo více individuím binárním vztahem „spadat pod“. Nutnou podmínkou jakéhokoli (binárního) vztahu je však existence jeho prvního a druhého členu. Ten, kdo vypráví báji o jednorožcích, musí tedy nutně předpokládat existenci nikoli pouze pojmu jednorožec (= první člen vztahu), ale i existenci druhého členu (tedy nejméně jednoho jednorožce). A nyní se tažme: Jakou existenci v případě onoho „nejméně jednoho“ jednorožce máme na mysli? Nemůže to být existence druhého řádu (existence

jako vlastnost pojmu), protože to vede, jak jsem již dříve ukázal, k nekonečnému regresi. Může to však být existence prvního řádu.

Co míním existencí prvního řádu? Existence prvního řádu je vlastnost individuí, která nám rozděluje universum: 1) na individua, která se v něm vyskytují pouze v závislosti na tom, že jejich výskyt někdo předpokládá (čili že jsou předmětem lidského představování). Takové existenci říkám v duchu scholastické tradice „existence intencionální“; 2) na individua, jejichž výskyt je na takovém předpokládání nezávislý. V tomto druhém případě mluvím o existenci reálné.

Mám z uvedených důvodů za to, že nás Maternova analýza věty (1b), s ohledem na to, co bezděčně předpokládá, přivádí k závěru, který je negací toho, co chtěl autor ukázat.

*Katedra filosofie
Katolická teologická fakulta
Universita Karlova
Tháškurova 3
160 00 Praha 6
Česká republika
sousedik.s@volny.cz*